

Zo ging dat

in Spalbeek in 1736: plechtigheden bij de inhaling van Guillaume Charles de Rossius als nieuwe dorpsheer

Op 12 december 1736 bood zich in Hasselt, bij de griffie van de Leenzaal van Kuringen, Guillaume Charles de Rossius d'Humain aan¹. De Leenzaal was het centrale leenhof van het graafschap Loon, waar de bezitsadministratie gedaan werd voor de leengoederen die rechtstreeks van de graaf van Loon afhingen. Het feit dat sinds omstreeks 1361 de bisschop van Luik als graaf van Loon optrad, had daaraan niets veranderd.

Samen met zijn broer kanunnik Thomas de Rossius, die deken was van het kapittel van Saint-Denis in Luik, met zijn broer Octave de Rossius, die kapitein was in het regiment van graaf vander Marck, dat streed in dienst van de koning van Frankrijk, met Ernestine de Rossius, en met Sibille en Isabelle de Bex had hij van zijn neef Charles François de Rossius de Liboy, kanunnik van het Luikse kathedraalkapittel, de heerlijkheid Spalbeek geërfd. De heerlijkheid was een leengoed dat afhing van de Leenzaal van Kuringen, en om ook daadwerkelijk in het bezit gesteld te kunnen worden van de erfenis, moesten de nieuwe bezitters een leeneed afleggen aan de bisschop als graaf van Loon, en het leen *verheffen*. Guillaume Charles de Rossi-

us verhefde de heerlijkheid in eigen naam en in naam van de andere erfgenamen. Na de registratie van zijn eed van trouw aan de bisschop, en de betaling van het verhefgeld, werd hij door de Leenzaal in het bezit gesteld van het leengoed².

Voorzien van een afschrift van de verheffingsakte die hem door de griffier van de Leenzaal ter hand gesteld was, en vergezeld door zijn broer Octave de Rossius, begaf Guillaume Charles de Rossius zich dezelfde dag naar Spalbeek, om daar de verheffingsakte in de registers van de schepenen te laten registreren en om er officieel ten overstaan van de inwoners van het dorp bezit te nemen van de heerlijkheid.

In Spalbeek aangekomen legde hij eerst de verheffingsakte, waaruit bleek dat hij door de Leenzaal in het bezit van de heerlijkheid gesteld was, voor aan de schepenen. Die waren voor de gelegenheid in een bijzondere of *extra-ordinaire* vergadering bijeengekomen. Vervolgens verzocht hij de schepenen hem en zijn mede-erfgenamen formeel in het bezit te stellen van de rechtsmacht – *die hooghe, leeghe ende middele iurisdictie* – in de heerlijkheid Spalbeek. Na controle van het voorgelegde document erkennen de schepenen Guillaume Charles

de Rossius en zijn broer als hun nieuwe heren.

Als symbool van het feit dat de nieuwe heren het nu in Spalbeek voor het zeggen hadden, vergezelden de schout en de schepenen hen naar de kerk, waar zij Guillaume Charles het klokkentouw aanboden en hem ten overstaan van de door de gerechtsdienaar bijeengeroepen inwoners van Spalbeek de klok lieden luiden. Tenslotte keerde het gezelschap terug naar het huis De Zwaan, waar de schepenenbank haar gerechtszittingen hield, en waar de nieuwe heer door het aanraken van de vergadertafel van de schepenen voor zichzelf en zijn consorten symbolisch ook bezit nam van de rechtsmacht over de heerlijkheid.

Na afloop van de plechtigheden werd een verslag van de gebeurtenissen opgesteld, dat later door de schepenenbanksecretaris in het rolregister ingebonden werd. Dat register maakt nu als nr. 4 deel uit van het archief van de schepenenbank van Spalbeek dat in het Rijksarchief te Hasselt bewaard wordt. Omdat er niet bijzonder veel teksten gekend zijn over de plechtigheden bij de installatie van een nieuwe heer, wordt hij hieronder uitgegeven.

¹ Over de familie de Rossius: *Annuaire de la Noblesse Belge*, 1854, p. 177-180; 1942-1945, II, p. 104-106; *Etat Présent de la Noblesse*, 1980, p. 243; L. Duerloo, P. Janssens, *Wapenboek van de Belgische adel van de 15de tot de 20ste eeuw*, Brussel, 1992, p. 372-374.

² Rijksarchief Hasselt, *Archief van de Leenzaal van Kuringen*, nr. 223, f° 23.

Tekstuitgave: Rijksarchief Hasselt, Archief van de schepenenbank van Spalbeek, nr. 4: op een blad ingebonden in het register:

Extraordinaire 12 decembris 1736

Exponeren reverentelijck aen u edele heeren in den recht die Edele Heeren Mijn heeren Guilliam Carolus de Rossius d'Humain Chairrer, ridderheer, mitsgaders den edelen heer Octave de Rossius, vansgelijcken ridderheer ende capitain onder het regiment van sijne Excellentie den hooghebornen heer grave vander Marck, ten diensten van sijne alder Christelijcksten majesteijt, soo voor hen als henne mede consorten in qualiteijt als audsten ende naetsten van de familie van wijlen den edelen ende doorluchtigen heer Charle Francois de Rossius de Liboije, ridder ende heere van het geseijt Liboij ende andere plaetsen, die welcke op dato deses in die qualiteijt gereleveert hebbende in den edelen Leensael van Curingen die heerlijkcheijt ende dependerende goederen van Spalbeek, alles met sijne gerechtigheden relatief tot het relief welck alhier in authentique forme onderteeckent J.F. Sigers nob. Aulæ Curinganae secretarius per regr. wort gereproduceert, soo verre van de heeren remonstranten daer van investure becomen hebben, versoecken oversulcxs hen als nu in die hooghe,

Familiewapen de Rossius in L. Duerloo, P. Janssens, *Wapenboek van de Belgische adel*, nr. 1904 en 1905.

leeghe ende middele iurisdicte te worden geintroduceert met alle solemnijten van recht ten desen gerequireert.

Scheepenen naer oversien deser expositie admitteren de Eed. Heeren exponenten tot die versochde possessie voor soe veel in ons is.

Eodem depost sijn wij scholtus ende schepenen gecompareert in die kercke van Spalbeek en hebben aen den Edelen heer Guilliam Charle de Rossius de Humain Chairrer, ridderheer, overgelevert het clockseel, welcke hij in teecken van reele ende actuele possessie formelijck geluijt heeft in presentie van die gemeijnte daer toe specialijck geconvoceert sijnde, gelijk den gericht-

dinaer Jan Baldewijns gerelateert heeft gedaen te hebben, ende van daer weder gekeert sijnde in het hujs genaemt den Swaen, alwaer die ordinaire gericht genachten gehouden worden, hebben aldaer aen den voors. Edelen heer bij aenraecken van die taefel vansgelijcken geintroduceert in die reele ende actuele possessie van het gericht ende dat soo voor hem als voor sijne mede consorten breeder in het gereproduceert act van relief geexprimeert.

Rombout Nijssen

